

професійної компетентності по математичному моделюванню майбутніх інженерів-математиків.

N. Severyna

**LEVELS OF PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF  
MATHEMATICAL MODELLING OF FUTURE ENGINEER-  
MATHEMATICIAN**

The article analyzes levels of formation of criteria of professional competence of mathematical modelling of future engineers-mathematicians. Also, the basic methods and techniques for assessing levels of formation of professional quality engineer- mathematicians in accordance with educational and qualification characteristics and educational and vocational training program for engineering mathematics are considered. In our article the main indicators of each of these levels of formation of criteria of professional competence in mathematical modeling of future engineers and mathematicians have been formulated.

*Стаття надійшла до редакції 16.01.2012*

**УДК 378**

*Булгакова В.Г.,  
м. Харків, Україна*

**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ  
У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НА-  
ВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ**

Інтенсифікація професійної діяльності в тісному контакті із зарубіжними фахівцями, опанування нових технологій, розширення міжнародних контактів завдяки входженню України в загальноєвропейський економічний та освітній простір, інтернаціоналізація всіх сфер життя різко підвищили потребу соціуму в спеціалістах, які володіють іноземними мовами, а внаслідок цього – мотивацію студентів до їх вивчення. Тому перед викладачем іноземної мови стоїть важливе завдання – формування у студентів професійно орієнтованих умінь (обмін інформацією та її передача, послідовна і логічна презентація своїх проєктів, обговорення професійних проблем, проведення переговорів, укладання контрактів, тобто використання іноземної мови як засобу життєдіяльності у Європейському та світовому просторі).

Іншомовна підготовка фахівців технічних спеціальностей є одним із важливих складових сучасної системи вищої технічної освіти. Метою навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, а також і набуття професійно спрямованої

іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності.

У матеріалах Другого міжнародного конгресу ЮНЕСКО з технічної та професійної освіти (Сеул, 1999) зазначено, що працівник сфери послуг ХХІ століття має бути не тільки добре освічений як фахівець у своїй галузі, але й володіти широкими знаннями у сфері культури та навичками спілкування. Необхідно також зазначити, що Рада Європи висуває вимогу про знання громадянами країн-учасниць (у число яких входить і Україна) не менше чотирьох мов.

Питання, пов'язані з професійно-орієнтованим навчанням іноземних мов у немовному вузі, були і залишаються актуальними з точки зору наукового дослідження. В основному ці дослідження торкаються питань навчання наукового спілкування (Н. І. Колеснікова, 1989; Є. І. Мотіна, 1988) та професійного спілкування іноземною мовою (Т.Н. Астафурова, 1997; Т.В. Кучма, 1991; Є.І. Легочкіна, 2000; З.А. Ллюхін, 1981).

Статус іноземної мови в суспільстві радикально змінився. Найважливішим завданням для випускників немовного вузу стає не тільки практичне оволодіння іноземною мовою, але і придбання тих соціокультурних та комунікативно поведінкових навичок і вмінь, які в подальшому допоможуть їм ефективно використовувати іноземну мову в міжкультурному переговорному процесі.

Інновації у всій освітній системі, які потягли за собою перегляд цілей навчання іноземних мов, не обійшли стороною і технічні вузи, де навчання іноземних мов не розглядалося повною мірою як навчання міжкультурної комунікації, а зводилося переважно до роботи з вузькоспеціальними текстами. У програмі з англійської мови для вищих навчальних закладів зазначено, що студентам необхідно набути як професійної компетенції, так і комунікативної іншомовної компетенції. У даному випадку йдеться про набуття необхідних знань, умінь та навичок користування іноземною мовою.

На жаль, слабка іншомовна підготовка студентів (невеликий словниковий запас, володіння тільки елементарними граматичними конструкціями, обмежені можливості читання) не дозволяє повною мірою здійснювати іншомовну комунікацію. Після здачі іспиту з іноземної мови студенти не ведуть самостійну роботу над удосконаленням рівня володіння іноземною мовою, що призводить до зниження рівня іншомовної комунікативної компетенції. Причина цього явища полягає в тому, що формування іншомовної комунікативної компетенції студентів здійснюється в основному на аудиторних заняттях, у той час як 50% навчального часу відводиться на самостійну роботу. Слід зауважити, що цілісного структурованого дослідження проблеми формування іншомовної комунікативної компетенції студентів технічного вузу в процесі позааудиторної самостійної роботи з іноземної мови немає.

Це, у свою чергу, привернуло увагу теоретиків і практиків до проблеми оновлення змісту мовної освіти в умовах технічного вузу та до пошуку способів її вирішення.

Технологія формування іншомовної комунікативної компетенції студентів у процесі позааудиторної самостійної роботи сприятиме результативному формуванню розглянутої компетенції, якщо буде побудована на основі діяльнісного, комунікативного та компетентнісного підходів і спиратиметься на такі принципи: свідомості та обліку мотивації, зв'язку навчання з практикою, обліку провідних видів діяльності, оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування, міцності, активності, розвитку навичок самоконтролю, освіти для життя, успішної соціалізації і особистісного розвитку, можливості самому планувати свої освітні результати у професійній діяльності та вдосконалювати їх.

Ефективність реалізації технології формування іншомовної комунікативної компетенції студентів технічного вузу в процесі позааудиторної самостійної роботи забезпечується такою сукупністю педагогічних умов:

- поетапне виконання завдань комунікативної спрямованості, заснованих на застосуванні автентичних матеріалів, що сприяють процесу взаємодії і створюють природну ситуацію спілкування під час обговорення;
- дискусії та вирішення реальних проблем, які змушують говорити та мобілізувати знання, суб'єктивний досвід, мовні ресурси;
- актуалізація рефлексивної діяльності студентів у парних, групових і колективних формах роботи в процесі виконання позааудиторної самостійної роботи;
- організація позааудиторної самостійної роботи з урахуванням зв'язку навчання з практикою, мотивації студента, права вибору завдань, що стимулює його інтерес до оволодіння іноземною мовою, до самоорганізації, активної самодіяльності студента.

Самооцінювання є невід'ємним умінням сучасної людини в процесі пізнання і самопізнання та альтернативним способом оцінки досягнень студентів. Найважливішою метою самооцінювання є підвищення здатності студентів до саморефлексії, що сприяє зростанню питомої ваги самостійності в організації процесу навчання (самонавчання). Одним із найефективніших інструментів, що допомагає розвинути в них здатність до самооцінювання в іншомовному навчанні, можна вважати Європейське мовне портфоліо.

Не менш важливий і факт поширення у ряді західних країн «Європейського мовного портфеля» – документа, що підтверджує рівень володіння іноземною мовою і відіграє важливу роль при вступі на роботу.

Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти студенти вищих навчальних закладів повинні володіти іноземною мовою на *рівні С* (Досвідчений користувач), який, у свою чергу, поділяється на *C1* «Effective

Operational Proficiency» (Автономний рівень), названий Трімом<sup>1</sup> «Ефективним володінням/компетенцією» та С2 «Mastery» (Трім: «Глобальне володіння»).

Користувач іноземною мовою, що досяг рівня С1, може розуміти без утруднень практично все, що чує або читає. Може отримати інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнити її та зробити аргументований виклад у зв'язній формі. Може висловлюватися спонтанно, дуже швидко і точно, диференціюючи найтонші відтінки змісту в досить складних ситуаціях.

Користувач іноземною мовою рівня С2 може розуміти широкий спектр досить складних та об'ємних текстів та розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватися швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних із пошуком засобів вираження. Може ефективно і гнучко користуватися мовою в суспільному житті, навчанні та з професійними цілями. Може чітко, логічно, детально висловлюватися на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами та зв'язними програмами висловлювання.

Рівень володіння іноземною мовою С1 характеризує ступінь точності, легкості та невимушеного користування мовою, не передбачає досягнення компетенції носія мови або наближену до неї. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти передбачають такі дескриптори для цього рівня: точно передає більш тонкі відтінки значення, вживаючи, зі свідомою правильністю, широкий спектр модифікаційних схем; широко користується ідіоматичними зворотами та колоквиалізмами з усвідомленням конотативного рівня значення; повернення назад і перебудова при зіткненні з труднощами настільки плавні, що співрозмовник ледь-ледь це помічає. Для рівня С2 характерним є доступ до широкого кола мовних засобів, що робить можливою швидку, спонтанну комунікацію. Користувач мови може висловлюватися швидко та спонтанно, майже не докладаючи зусиль. Має великий лексичний запас і добре ним користується, що дає можливість швидко «закрити прогалини» за допомогою інших формулювань. Пошуки виразів або зміни стратегій тут ледь помітні; лише концептуально складний предмет спілкування може перешкодити природному, плавному потоку.

Щоб досягти відповідних рівнів володіння іноземною мовою згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями, на нашу думку, потрібно:

- визначати необхідність оволодіння студентами продуктивними видами мовленнєвої діяльності поряд із рецептивними, які домінували раніше;
- використовувати в навчальному процесі сучасні автентичні матеріали (на жаль, наявні навчально-методичні рекомендації не сприяють стимулюванню інтересу і мотивації до вивчення іноземної мови, студент позбавлений пра-

---

<sup>1</sup>Trim J.I.M. 1978. Some Possible Lines of Development of an Overall Structure for a European Unit Credit Scheme for Foreign Language Learning by Adults, Council of Europe.

ва вибору завдань, дуже мало завдань для колективного або групового виконання, недостатньо представлені творчі завдання, не враховуються можливості сучасних засобів комунікації);

- навчати студентів іншомовного спілкування, а не окремих видів мовленнєвої діяльності;

- з метою ефективного вивчення іноземної мови запроваджувати в навчальний процес Європейське мовне портфоліо, що дозволяє зробити процес іншомовного навчання більш прозорим для студентів, допомагаючи їм розвивати їхню здатність до відображення та самооцінювання, таким чином надаючи їм можливість поступово підвищувати свою відповідальність за власне навчання;

- використовувати у процесі навчання іноземних мов новітні ТЗН та комп'ютерні технології.

**ВИСНОВКИ.** У світлі нових вимог, що пред'являються підприємствами до рівня підготовки фахівця, провідною метою навчання іноземної мови у немовному вузі є формування іншомовної комунікативної компетенції.

Виходячи із зазначеного вище, можна зробити висновок, що ефективність навчання іншомовної комунікативної компетенції забезпечується через:

- 1) актуалізацію рефлексивної діяльності студентів у парних, групових і колективних формах роботи в процесі виконання позааудиторної самостійної роботи;

- 2) організацію позааудиторної самостійної роботи з урахуванням зв'язку навчання з мотивацією студента;

- 3) поетапне виконання завдань комунікативної спрямованості, заснованого на застосуванні автентичних матеріалів (у свою чергу, автентичні навчально-методичні комплекси обирати за такими принципами: різноманітність тематик, жанрів, видів матеріалів; змістовна (інформативна) цінність; наявність та обсяг у матеріалах лексичних одиниць із національно-культурним (соціокультурним та соціолінгвістичним) компонентами; наявність невербального ряду опор; використання ТЗН тощо);

- 4) запровадження в навчальний процес Європейського мовного портфоліо з метою самооцінювання студентів;

- 5) використання у процесі навчання іноземних мов новітніх ТЗН та комп'ютерних технологій.

**Список літератури:** 1. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. – Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики / О.Овчарук. – К.: К.ІС, 2003. – С. 57–81. 2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с. 3. Пометун О.І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів / О.І.Пометун. – К.: Презентація на нараді

Центру тестових технологій 19.10.04. – 10 с. 4. Игна О. Развитие социокультурной компетенции студентов на основе аутентичных материалов при профессионально-ориентированном обучении иноязычному общению: Немецкий язык, технический вуз [Ел. ресурс] / О.Игна. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-sotsiokulturnoi-kompetentsii-studentov-na-osnove-autentichnykh-materialov-pri-profe>. 5. Астафуров С. Развитие иноязычных коммуникативных умений переговорного процесса у студентов-нефилологов: на материале английского языка [Ел. ресурс] / С.Астафуров. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-inoyazychnykh-kommunikativnykh-umenii-peregovornogo-protssesa-u-studentov-nefilolog>. <http://www.dissercat.com/6>. 6. Чичиланова С. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции студентов технического вуза в процессе внеаудиторной самостоятельной работы [Ел. ресурс] / С.Чичиланова. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-inoyazychnoi-kommunikativnoi-kompetentsii-studentov-tekhnicheskogo-vuza-v-prots> . 7. Сенченко В. Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих технічних навчальних закладів [Ел. ресурс] / В.Сенченко. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Senzenko.php> .

**Bibliography (transliterated):** 1. Ovcharuk O. KompetentnostI yak klyuch do onovlennya zmlstu osvIti. – StrategIya reformuvannya osvIti v UkraYinI: RekomendatsIYi z osvItnoYi polItiki / O.Ovcharuk. – K.: K.I.S, 2003. – S. 57–81. 2. ZagalnoEvropeyskI rekomendatsIYi z movnoYi osvIti: vivchennya, vikladannya, otsInyuvannya / naukoviy redaktor ukraYinskogo vidannya doktor ped. nauk, prof. S.Yu. NikolaEva. – K.: LenvIt, 2003. – 273 s. 3. Pometun O.I. KompetentnIsniy pIdhId do otsInyuvannya rIvnIv dosyagnen uchnIv / O.I.Pometun. – K.: PrezentatsIya na naradI Tsentru testovih tehnologIy 19.10.04. – 10 s. 4. Igna O. Razvitie sotsiokulturnoy kompetentsii studentov na osnove autentichnyih materialov pri professionalno-orientirovannom obuchenii inoyazyichnomu obscheniyu: Nemetskiy yazyik, tehnicheskiy vuz [El. resurs] / O.Igna. – Rezhim dostupu: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-sotsiokulturnoi-kompetentsii-studentov-na-osnove-autentichnykh-materialov-pri-profe>. 5. Astafurov S. Razvitie inoyazyichnyih kommunikativnyih umeniy peregovornogo protssesa u studentov-nefilologov: na materiale angliyskogo yazyika [El. resurs] / S.Astafurov. – Rezhim dostupu: <http://www.dissercat.com/content/razvitie-inoyazychnykh-kommunikativnykh-umenii-peregovornogo-protssesa-u-studentov-nefilolog>. 6. Chichilanova S. Formirovanie inoyazyichnoy kommunikativnoy kompetentsii studentov tehnicheskogo vuza v protsesse vneauditornoy samostoyatelnoy raboty [El. resurs] / S.Chichilanova. – Rezhim dostupu: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-inoyazychnoi-kommunikativnoi-kompetentsii-studentov-tekhnicheskogo-vuza-v-prots>. 7. Senchenko V. Formuvannya InshomovnoYi komunIkativnoYi kompetent-

sIYi studentIv vischih tehnlchnih navchalnih zakladIv [El. resurs] / V.Senchenko. – Rezhim dostupu: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Senzenko.php>.

В.Г. Булгакова

**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ  
У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НА-  
ВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ**

У статті висвітлюється проблема слабкої іншомовної підготовки студентів технічних спеціальностей. Обґрунтовується необхідність комплексного підходу до вивчення іноземних мов, указуються шляхи оволодіння іноземною мовою студентами-нефілологами рівня С відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

В.Г. Булгакова

**ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕ-  
ТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОС-  
ТЕЙ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ**

В статье освещается проблема слабой иноязычной подготовки студентов технических специальностей. Обосновывается необходимость комплексного подхода к изучению иностранных языков, указываются пути овладения иностранным языком студентами-нефилологами уровня С в соответствии с Общеєвропейскими рекомендациями языкового образования.

V. Bulgakova

**STUDENTS OF UNPHILOLOGICAL SPECIALITIES OF HIGHER  
EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF EDUCATION HAVE FORMING  
OF FOREIGN COMMUNICATIVE JURISDICTION**

In the article a problem of insufficient foreign language preparation of students of technical specialties is highlighted. The necessity of introduction of complex approach to learning foreign languages is grounded. Some ways of learning foreign languages by students of non-philological departments to C level of CEF are shown.

*Стаття надійшла до редакції 08.02.2012*

**УДК 378**

*Єршова О.М  
м. Харків, Україна*

**ГЕНЕЗИС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ-ДИЗАЙНЕРА**

**Вступ.** Підготовка фахівців-дизайнерів невід'ємно пов'язана насамперед із економічним і соціальним розвитком. В сучасних умовах, для яких хара-